

Η επαναστατική εφημερίδα – Εισαγωγή

Του Κρις Χάρμαν, Καλοκαίρι 1984

Όταν κάποιοι προσπαθούν να απαξιώσουν τους επαναστάτες σοσιαλιστές, συχνά τους κοροϊδεύουν για την προσπάθεια που κάνουν να γράψουν, να διακινήσουν και να πουλήσουν την εφημερίδα τους. Μια τυπική γελοιογραφία μας είναιαγριεμένοι κακοντυμένοι ψυχάκηδες , που κρατάνε σφιχτά ένα μάτσο εφημερίδες που κανείς δε θέλει να αγοράσει. Αυτή την εικόνα προωθούν και πρώην επαναστάτες, που τώρα έχουν βρει μια καλοπληρωμένη δουλειά στην «ευυπόληπτη» πολιτική ζωή. Συγκρίνουν την τωρινή τους επιρροή σαν εκλεγμένοι κοινοβουλευτικοί ή δημοτικοί εκπρόσωποι με τα χρόνια που σπατάλησαν να στέκονται έξω από εργοστάσια χωρίς να καταφέρνουν να πουλήσουν το ένα ή το άλλο βδομαδιατικό φύλλο.

Δεν εκπλήσσει διόλου το γεγονός ότι ακόμα και οι ίδιοι οι σοσιαλιστές επηρεάζονται από τέτοιες απόψεις. Εύκολα φτάνουν στα συμπεράσματα του Χ.Μ. Χάιντμαν, του ιδρυτή της πρώτης μαρξιστικής οργάνωσης (στΜ το 1881) στη Βρετανία, της «Σοσιαλιστικής Δημοκρατικής Οργάνωσης» (SDF). Μετά από 28 χρόνια έκδοσης της εφημερίδας «Δικαιοσύνη», χαρακτήριζε την εφημερίδα του: «ένα καθαρά προπαγανδιστικό φύλλο, που καταπιάστηκε με ζητήματα με τα οποία ο κόσμος στην πλειοψηφία του δεν ήθελε να κουράζει το μυαλό του...θα έπρεπε να έχουμε διοχετεύσει το χρήμα που ξοδέψαμε και τον ενθουσιασμό μας σε άλλες κατευθύνσεις. Ήταν ένα από αυτά τα μοιραία λάθη που δε διορθώνονται και γεννούν ένα είδος μανιώδους ξεροκεφαλιάς.»

Συνήθως τα συμπεράσματα των επαναστατών -για την αποδόμηση της προσπάθειας έκδοσης και πούληματος της εφημερίδας- δεν φτάνουν

τόσο μακριά όσο του Χάιντμαν. Αλλά είναι αρκετά συχνό για τους επαναστάτες, είτε μεμονωμένα είτε για ολόκληρες οργανώσεις, να αισθανθούν ότι υπάρχουν πιο εύκολοι τρόποι να χτίσουν επιρροή-είτε πρακτικά παραμερίζοντας την διακίνηση εφημερίδας και προσπαθώντας να κερδίσουν επιρροή μέσα στο εργατικό κίνημα μοιράζοντας δωρεάν έντυπα, είτε προσπαθώντας να βρουν ένα πιο εύκολο ακροατήριο μέσω της διείσδυσης στα υπάρχοντα μέσα (όπως ο τοπικός ραδιοφωνικός σταθμός ή το περιοδικό «Νέα Μουσική Έκφραση».) Ωστόσο αν μιλήσει κανείς για τους μεγάλους επαναστάτες σοσιαλιστές, θα τους συνδέσει αυτόματα με την εφημερίδα τους. Τον Μαρξ με την **Neue Rheinische Zeitung**, τον Λένιν με την **Iskra** και την **Pravda**, τον Γκράμσι με την **Ordine Nuovo**, τον Τζέιμς Κόνολι με την **The Workers Republic**, τον Τρότσκι με την **Nasha Slovo**, τη Ρόζα Λούξεμπουργκ με τη **Rote Fahne**.

Η σύνδεση των επαναστατών ηγετών με την εφημερίδα τους αφορά επαναστάτες που στόχο είχαν να χτίσουν **μαζικά κινήματα**. Δε συναντάμε το ίδιο φαινόμενο σε ηγέτες των οποίων η αντίληψη για την αλλαγή της κοινωνίας συνδέεται με μικρές, αποφασισμένες μειοψηφίες που προβαίνουν σε ηρωικές ενέργειες για λογαριασμό της πλειοψηφίας. Έτσι δεν μιλάμε για την εφημερίδα του Κρόμγουελ, του Ροβεσπιέρου, του Μπακούνιν, του Γκαριμπάλντι ή του Τσε Γκεβάρα... Ακόμα και εκείνοι οι αστοί επαναστάτες που στηρίχθηκαν στη μαζική δράση για να πετύχουν τους σκοπούς τους έπρεπε να έχουν την εφημερίδα τους. Στη μεγάλη Γαλλική Επανάσταση ο Μαρά δεν θα ήταν τίποτα χωρίς την εφημερίδα του, **L'Ami du Peuple**, το ίδιο και ο Εμπέρτ χωρίς την **Père Duchesne**.

Όλα αυτά δεν είναι συμπτώσεις. Η κομβική σημασία της εφημερίδας πηγάζει από τον πολύ συγκεκριμένο σκοπό να κερδηθεί μαζική υποστήριξη στην επανάσταση. Κάθε πραγματική επανάσταση εμπλέκει μεγάλες μάζες ανθρώπων που έρχονται σε ρήξη με τις γενικές ιδέες με τις οποίες γαλουχήθηκαν και υιοθετούν έναν νέο τρόπο να βλέπουν και τον κόσμο και το ρόλο τους μέσα σε αυτόν. Οι επαναστάτες πάντα ξεκινάνε σαν μειοψηφία

προσπαθώντας να διαδώσουν τη θέση τους για τον μελλοντικό «νέο κόσμο». Και έχουν να αντιμετωπίσουν, για μεγάλες χρονικές περιόδους, όχι μόνο την εχθρότητα της άρχουσας τάξης, αλλά και την αδιαφορία από την πλειοψηφία των ανθρώπων των καταπιεσμένων τάξεων. Δεν μπορούμε με κανέναν τρόπο να παρακάμψουμε αυτήν την περίοδο της αντιδημοτικότητας, από τη στιγμή που σε κάθε κοινωνία η άρχουσα τάξη κυριαρχεί απόλυτα ιδεολογικά. Οι «ιδέες της κοινωνίας» στην πραγματικότητα είναι οι ιδέες της άρχουσας τάξης.

Οι επαναστάτες δεν είναι δυνατό να αρχίσουν να κερδίζουν τη μάχη των ιδεών, αν δεν βρουν τον τρόπο να συνδεθούν με τις εμπειρίες της πλειοψηφίας των «συνηθισμένων» «μη-πολιτικοποιημένων» ανθρώπων. Πρέπει να αποδεικνύουν ότι η επαναστατική οπτική για τον κόσμο ταιριάζει καλύτερα με τουλάχιστον κάποιες από τις εμπειρίες τους σε σύγκριση με την κυρίαρχη ιδεολογία.

Αλλά οι επαναστάτες δεν ενδιαφέρονται απλά να κερδίσουν τον κόσμο σε νέες ιδέες. Πρέπει να καταφέρουν να βάλουν τον κόσμο να κινηθεί στη βάση αυτών των ιδεών, να μην λένε μόνο το τι είναι λάθος, αλλά επίσης, και κυρίως, το «τι να κάνουμε». Η επιτυχία για ένα επαναστατικό ρεύμα σε οποιαδήποτε φάση ανάπτυξής του είναι εφικτή μόνο αν καταφέρει με κάποιον τρόπο να κάνει τις απαραίτητες συνδέσεις μεταξύ ιδεών, εμπειριών και καθηκόντων της εκάστοτε περιόδου.

Η επαναστατική εφημερίδα είναι απολύτως απαραίτητη ακριβώς γιατί είναι ο μηχανισμός για να κάνει αυτές τις συνδέσεις, για να γεφυρώσει το κενό ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη. Όπως το είχε θέσει ο Έρνεστ Τζόουνς, ο Χαρτιστής ηγέτης, όταν προσπαθούσε να περισώσει ό,τι είχε απομείνει από εκείνο το μεγάλο εργατικό κίνημα (σ.μ. των χαρτιστών) στις αρχές της δεκαετίας 1850:

«Η πιο ζωτική ανάγκη κάθε κινήματος είναι να έχει ένα μέσο για να καταγράφει τις ενέργειές του, να έχει τη δυνατότητα αλληλοεπικοινωνίας, αλληλοπροσέγγισης, αλληλοενθάρρυνσης, μια

κοινή γραμμή άμυνας και κοινά συμπεράσματα. Αυτό το μέσο είναι ο συνεκτικός ιστός μιας οργάνωσης, ο δείκτης της προόδου της και το μέσο επιχειρηματολογίας της. Είναι αυτό που την βοηθά να μη χάνει τον προσανατολισμό της μέσα στον κυκεώνα των άλλων κομμάτων κι απόψεων και να συγκρατεί τα διάφορα «συστατικά» της ενωμένα.»

Ο Λένιν έφτασε στο ίδιο συμπέρασμα μισό αιώνα αργότερα στο άρθρο του «Από πού να ξεκινήσουμε» και στο βιβλίο του «Τι να κάνουμε» :

«Η εφημερίδα είναι όχι μόνο συλλογικός προπαγανδιστής και αγκιτάτορας, αλλά και συλλογικός οργανωτής. Μπορεί να συγκριθεί με τη σκαλωσιά που στήνεται γύρω από ένα κτίριο υπό κατασκευή... Η οργάνωση που χτίζεται γύρω από αυτήν την εφημερίδα θα είναι έτοιμη για τα πάντα, από το να υποστηρίξει τη σημαία, το κύρος και τη συνέχεια του κόμματος σε περιόδους σοβαρής υποχώρησης του επαναστατικού κύματος μέχρι το να οργανώσει την πανεθνική ένοπλη εξέγερση.»

Είναι εκπληκτικός ο αριθμός των αναφορών από ανθρώπους του κινήματος στο «Τι να κάνουμε», χωρίς να αναφέρεται καθόλου το γεγονός ότι πάνω από το μισό βιβλίο είναι αφιερωμένο στο ζήτημα της επαναστατικής εφημερίδας!

Αλλά το να εκδίδεται απλά μια εφημερίδα δεν αρκεί από μόνο του για να γεφυρωθεί το κενό μεταξύ θεωρίας και δράσης. Η εφημερίδα πρέπει να κάνει τη σύνδεση μεταξύ ιδεών, εμπειριών και καθηκόντων της περιόδου με τον σωστό τρόπο. Κι αυτός ο τρόπος αλλάζει πάρα πολύ ανάλογα με την άνοδο και την ύφεση του κινήματος. Όπως επεσήμανε ο Γκράμσι, οι εμπειρίες των ανθρώπων στον καπιταλισμό είναι δύο ειδών αρκετά διαφορετικών μεταξύ τους. Από τη μια βρίσκονται οι εμπειρίες της ζωής τους μέσα στο σύστημα και τα βάσανα που αυτό προκαλεί. Αυτές σπάνια τους διεγείρουν επαναστατικές ανησυχίες. Πιο πολύ τους οδηγούν να θεωρούν το σύστημα δεδομένο, να αποδέχονται τον ορισμό που δίνει η άρχουσα τάξη για το τι είναι και τι δεν είναι δυνατό. Από την άλλη βρίσκονται οι εμπειρίες, αν και περιορισμένες,

των αγώνων ενάντια σε πλευρές του συστήματος. Είναι μέσα από τέτοιους αγώνες που η καταπιεσμένη τάξη αρχίζει να αισθάνεται ότι έχει τη συλλογική δύναμη να θέσει μια εναλλακτική στην υπάρχουσα τάξη πραγμάτων.

Το να κάνουν τη σύνδεση μεταξύ ιδεών και εμπειριών των μαζών, σημαίνει ότι το επαναστατικό κόμμα και η εφημερίδα του εστιάζουν σε εκείνα τα στοιχεία της ανθρώπινης εμπειρίας που έχουν προκύψει μέσα από τους αγώνες, «διαχωρίζοντάς» τα από τις υπόλοιπες εμπειρίες τους και αξιοποιώντας τα για να προσφέρουν τη βάση για μια εντελώς διαφορετική οπτική του κόσμου.

Αυτό είναι ευκολότερο να γίνει όταν οι αγώνες της καταπιεσμένης τάξης ενισχύονται διαρκώς, με τον κάθε νικηφόρο αγώνα να εμπνέει νέους νικηφόρους αγώνες. Σε τέτοιες περιόδους υπάρχει μια μεγάλη αυθόρμητη άνθιση νέων τρόπων να βλέπεις τον κόσμο. Η επαναστατική εφημερίδα πρέπει να είναι ικανή να εκφράζει τις ιδέες της με λέξεις και εικόνες που χρησιμοποιούν τα ίδια τα μέλη της καταπιεσμένης τάξης. Παραμένει απαραίτητος ορισμένος «διαχωρισμός» των εμπειριών για να βοηθήσει να σπάσουν από τις παλιές ιδέες που ακόμα κουβαλάνε στην πραγματική τους συνείδηση οι περισσότεροι άνθρωποι. Αλλά η διαδικασία αυτή του «διαχωρισμού» δεν είναι τόσο δύσκολη. Γι αυτό και οι πιο πετυχημένες εφημερίδες έκαναν την εμφάνισή τους στις «πλημμυρίδες» του κινήματος.

Αν μελετήσουμε τέσσερις τέτοιες εφημερίδες, μπορούμε να δούμε ποιο ήταν το κατάλληλο μείγμα γενικών ιδεών, βιωμένης εμπειρίας και αγκιτάτσιας (στηM agitation, στα ελληνικά μεταφράζεται κυριολεκτικά ως «διέγερση», όμως εδώ χρησιμοποιείται με την πολιτική σημασία της λέξης που σημαίνει «παρακίνηση σε δράση», την πολιτική προσπάθεια να μπει ο κόσμος σε κίνηση προτείνοντας «τι να κάνουμε»).

Πηγή:

<https://www.marxists.org/archive/harman/1984/xx/revpress.html>

Μετάφραση Αλέξης Λιοσάτος